

Intra-familiaal geweld

Hoe (vermeende) rechten van ouders belangen van kinderen kunnen schaden

Ine Avontuur¹

In Nederland ontbreekt nog steeds een wettelijk kader waarin het belang van het kind centraal staat bij beslissingen over gezag en omgang, zoals artikel 3 lid 1 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) voorschrijft. Dit leidt tot situaties waarin vermeende rechten van ouders zwaarder wegen dan de veiligheid en belangen van kinderen, vooral als sprake is van intra-familiaal geweld. Een fundamentele hervorming van het familierecht is dan ook dringend noodzakelijk, ook ter implementatie van internationale normen. Net als betere scholing van professionals en toepassing van gevalideerde onderzoeksmethoden.

Artikel 3 lid 1 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) bepaalt dat het belang van kinderen voorop moet staan bij alle maatregelen die hun aangaan. Ruim 30 jaar na de inwerkingtreding van het IVRK voor Nederland wordt het tijd dat we in ieder geval in ons wettelijk kader tot uitdrukking brengen dat beslissingen over kinderen ook daadwerkelijk over hun belangen moeten gaan. Ook zou het vanzelfsprekend moeten zijn dat niet alleen kinderen, maar ook ouders (met name moeders), recht hebben op een leven vrij van geweld.

Volgens artikel 3 lid 1 IVRK horen bij beslissingen over kinderen hun belangen de eerste afweging te vormen. In het bij artikel 3 lid 1 IVRK behorende General Comment no. 14 zijn richtlijnen opgenomen waarin is beschreven hoe dit artikel op een juiste wijze uitgelegd en toegepast kan worden. Daartoe zou per rechtsgebied een

niet-limitatieve opsomming van feiten en omstandigheden moeten worden gemaakt die getoetst moeten worden om zo te bepalen met welke beslissing de belangen van het kind het meest gediend zijn. Daarbij moeten alle rechten van het kind onder het IVRK gerespecteerd worden, waaronder het recht van het kind om vrij van geweld op te groeien (artikel 19 IVRK) en het recht van het kind op contact met beide ouders (artikel 9 IVRK). Tussen deze twee rechten kan een ingewikkelde balanceer-act ontstaan als het geweld van ouders uitgaat. In het kader van het IVRK worden geen richtlijnen gegeven hoe deze mogelijk conflicterende belangen tegen elkaar afgewogen moeten worden. Artikel 3 lid 1 IVRK is niet geïmplementeerd in het Nederlandse familierecht en in uitspraken wordt er maar zelden aan gerefereerd. In ons land gaat het meestal niet om het *recht van het kind* op contact met beide ouders maar, omgekeerd, over de *rechten van ouders* op contact met het kind.

De Nederlandse staat is ook in gebreke met de implementatie van artikel 31 Verdrag van Istanbul (VvI), dat voorschrijft dat er een toetsingskader moet zijn rond huiselijk geweld, gezag en omgang. Daarbij moeten de rechten en de veiligheid van slachtoffer-ouders en kinderen gerespecteerd worden. Hoewel ook mannen slachtoffer kunnen zijn van intra-familiaal geweld worden vrouwen meer en ernstiger geraakt. Beschuldigingen van geweld en kindermishandeling worden in het familierecht nog altijd vooral gezien als zaken die ten onrechte worden opgeworpen met geen ander doel dan het schaden van de

De Nederlandse staat is ook in gebreke met de implementatie van artikel 31 Verdrag van Istanbul, dat voorschrijft dat er een toetsingskader moet zijn rond huiselijk geweld, gezag en omgang

Auteur

1. Mr. G.A.P. Avontuur is advocaat bij Avontuur & Czarnota Familierecht.

© Shutterstock

gerechtvaardigde belangen van de andere ouder. Dit terwijl uit onderzoek blijkt dat bewust valse beschuldigingen in complexe scheidingen maar weinig voorkomen,² anders dan ook veel professionals in het familierecht lijken te veronderstellen.³ Hierin zien we de invloed van het concept 'ouderverstoting', dat op het oog een genderneutraal begrip is, maar in werkelijkheid berust op een negatieve genderstereotypering van vrouwen.⁴ In een scherp geformuleerde resolutie van het Europese Parlement van 6 oktober 2021 wordt gesteld dat dit ertoe leidt dat in het familierecht sprake is van een cultuur waarbij de standpunten van vrouwen worden geminacht en kinderen niet serieus worden genomen als zij verklaren over geweld en onveiligheid.⁵

Het familierecht vormt aldus een gevaar voor slachtoffers van intra-familiaal geweld, met name moeders, en hun kinderen. Het als uitgangspunt negeren van geweld en beschuldigingen daarvan (zonder meer) zien als 'ouderverstoting' in combinatie met het feit dat rechten van ouders leidend zijn in procedures over gezag en omgang is een giftige cocktail. Binnen een holistische aanpak van intra-familiaal geweld, geweld tegen vrouwen, femicide, kindermishandeling en zelfs infanticide zijn drastische hervormingen in het familierecht dan ook onontbeerlijk.

De kwaliteit van onderzoek is nu vaak beneden alle peil, terwijl er beslissingen op gebaseerd worden die diep ingrijpen in het leven van kinderen en ouders

In bijvoorbeeld Canada is artikel 3 lid 1 IVRK wel geïmplementeerd in het familierecht met een toetsingskader rond intra-familiaal geweld. De gevolgen van het geweld in de relatie tussen ouders wordt gewogen (*ability to co-parent*), alsmede de gevolgen voor het ouderschap (*ability to parent*).⁶ Dwingend controlerend gedrag is een contra-indicatie voor gezamenlijk gezag. Evenzo ernstig trauma bij de slachtoffer-ouder. Beoordeeld wordt in hoeverre er mogelijkheden zijn voor contact tussen ouder en kind, waarbij ook aan pedagogische vaardigheden gewicht toekomt. De thans beperkte mogelijkheden voor begeleide omgang in ons land zullen aanzienlijk uitgebreid moeten worden om zoveel mogelijk tegemoet te komen aan het recht op gezinsleven van kinderen met ouders die geweld gebruiken of ernstig tekortschieten in pedagogische vaardigheden. Een EU-richtlijn die in 2027 rechtstreekse werking krijgt vanwege het verstrijken van de implementatietermijn verplicht daar ook toe.⁷

Een juridisch kader in overeenstemming met artikel 3 lid 1 IVRK en artikel 31 VvI is slechts een van de vele stappen die gezet moeten worden in het familierecht. Zeker zo belangrijk is de scholing op het vlak van geweld en machtsdynamieken in relaties van professionals van allerlei pluimage die zich bezighouden met complexe scheidingen. Ook zouden gevalideerde onderzoeksmethoden geïmplementeerd moeten worden, bestaande uit feitenonderzoek en diagnostiek op het gebied van trauma en hechting. De kwaliteit van onderzoek is nu vaak beneden alle peil, terwijl er beslissingen op gebaseerd worden die diep ingrijpen in het leven van kinderen en ouders en die soms zelfs bepalend zijn voor de rest van hun leven. Het belang van het kind werkelijk centraal stellen kan een impuls zijn voor het doorvoeren van verbeteringen. •

Noten

2. J.S. Meier, 'Denial of Family Violence in Court: An Empirical Analysis and Path Forward for Family Law', *Georgetown Law Journal*, 835 2022, p. 849-850.
3. C. de Ruiter & B. van Pol, 'Mythen over conflictscheidingen: Een onderzoek naar de kennis van juridische en sociale professionals', *Family & Law* 2017, doi: [org/10.5553/FenR/000032](https://doi.org/10.5553/FenR/000032).
4. D. Mandel, *Stop Blaming Mothers and Ignoring Fathers*, Legitimus Media 2024,

p. 213-216.

5. Resolutie van het Europees Parlement van 6 oktober 2021 over de gevolgen van intiem partnergeweld en van voogdijrechten voor vrouwen en kinderen (2019/2166(INI)), par. 41.
6. Art. 16 Divorce Act canlii.org/en/ca/laws/stat/rsc-1985-c-3-2nd-supp/latest/rsc-1985-c-3-2nd-supp.html.
7. Art. 32 lid 2 Richtlijn (EU) 2024/385 van 14 mei 2024, ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld.